

9:30	Registrace a káva
10:00	Zahájení
10:15	Environmentální stopa domácností
	Ing. Jan Weinzettel, Ph.D. <i>Centrum pro otázky životního prostředí, Univerzita Karlova</i>
	Je zřejmé, že současný socioekonomický metabolismus může v blízké budoucnosti vyvolat změny planetárních systémů, které povedou k podmínkám nevhodných pro lidskou společnost. Většina negativního dopadu na životní prostředí souvisí s výrobními procesy. Hnací silou těchto procesů je však konečná spotřeba, které dominuje spotřeba domácností. V tomto příspěvku popíšeme metodu, která kvantifikuje vliv domácností na životní prostředí se zahrnutím celého dodavatelského řetězce spotřebovaných produktů. Dále budeme prezentovat výsledky dvou studií environmentální stopy českých domácností, jedné zaměřené na vodní stopu, druhou zaměřenou na stopu využití území pomocí čisté primární produkce. Obě studie ukazují, že české domácnosti přispívají ke spotřebě vody a užití půdy daleko za hranicemi našeho státu.
10:45	Spotřeba a plýtvání potravinami v českých domácnostech
	Mgr. Radka Hanzlová <i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
	Plýtvání potravinami představuje významný sociální, ekologický a ekonomický problém současné společnosti, který bývá mnohdy opomíjen. Zároveň se však jedná o problematiku, k jejímuž řešení může svým chováním přispět každý jedinec, neboť podle nejnovějších studií dochází k největšímu plýtvání právě na úrovni domácností (53 % z celkového objemu vyhozených potravin). Touto problematikou se prostřednictvím dotazníkového šetření postojů české veřejnosti již čtvrtým rokem věnuje CVVM v rámci zapojení do výzkumného programu Strategie AV21 – Potraviny pro budoucnost. Cílem tohoto příspěvku je představit výsledky dosud provedených šetření, tedy ukázat, jak česká veřejnost hodnotí závažnost plýtvání potravinami, jaké mají čeští občané nákupní a spotřební návyky spojené s potravinami, kolik potravin se v českých domácnostech vyhodí a proč a zda lze toto množství snížit.
11:15	Současné aktivity a potenciál bezodpadového přístupu obyvatel
	Ing. Iveta Šindelářová, Ing. Nikola Sagapova, Ing. Jiří Sedlák <i>Katedra regionálního managementu, Ekonomická fakulta JU v Českých Budějovicích</i>
	Jedním z možných řešení odpovědné spotřeby na úrovni domácností je koncept bezodpadového přístupu. Bezodpadový životní styl se stává moderním fenoménem a v blízké budoucnosti možná nebude jen zájmem minoritní ekologicky smýšlející části obyvatelstva. Vzhledem k nařízení EU o zrušení skládkování do roku 2030 se minimalizace produkovaného komunálního odpadu pomalu stává nutností i na úrovni samotných domácností, kdy se z tohoto důvodu produkce odpadu domácnostem v budoucnosti prodraží. Mají naši spoluobčané zájem o snižování vyprodukovaného odpadu své domácnosti již nyní? Jedná se v současnosti z velké míry pouze o třídění odpadu? Případně již jde o promyšlený nákup z hlediska snižování

	množství odpadů? Chtějí se také aktivně podílet na jeho zpracování, např. vlastním kompostérů na výrobu vlastního kompostu? Myslí si, že svým konáním dokáží přispět k řešení globálních problémů, jakými je například změna klimatu? Mají samotní občané zájem, aby se v rámci této oblasti zapojila i komunita? Jaký je profil obyvatel, kteří se bezodpadovému přístupu věnují? Nebo je tento životní styl v kontextu tradičního města stále „nedotčená oblast“? Výzkum je realizován na výběrovém souboru obyvatel krajského města Jihočeského kraje, Českých Budějovic. Ve výzkumu zjišťujeme zájem obyvatel a jejich socio-demografický profil, potenciál pro nové možnosti redukce odpadů a jejich aktivní přístup v komunitě.
11:45	48 letadel, 7 zemí a 100 plastových vidliček
	doc. PhDr. Martin Soukup, Ph.D. <i>Katedra sociologie, andragogiky a kulturní antropologie, FF UPOL</i> Předmětem příspěvku bude reflexe extenzivního cestování spojeného s akademickým životem a povinností generovat výsledky ve formě dílčích odborných studií a konferenčních příspěvků. Autor bude na základě vlastní zkušenosti demonstrovat limity a příležitosti k zodpovědné spotřebě. Koupit si kávu ve vlaku? Pořídit si petku s pitím? A jak si stojí oběd v letadle z hlediska dopadu na životní prostředí? Z dostupných informací plyne, že na naší planetě ubývá přirozených zdrojů potravy, čelíme problému s rekultivací půdy, rychle klesá biodiverzita, dostali jsme se na fotosyntetický strop, lidé nemají běžně přístup k pitné vodě. Jaké jsou individuální možnosti limitovat dopady vlastního způsobu života na globální ekosystémy? To bude hlavní otázka, kterou bude autor adresovat v návaznosti na zkušenost se stovkou plastových vidliček.
12:15	Přestávka na oběd
13:15	Mezi spotřebou a výrobou a mezi individuem a společností: udržitelný životní styl, soběstačnost (DIY) a komunita
	PhDr. Marta Kolářová, Ph.D. <i>Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i> Udržitelná spotřeba je často chápána a propagována v souvislosti s ekologickou modernizací, tržními vztahy a individuálním chováním. Vedle toho však zaznívají hlasy kritizující zelený konzumerismus a logiku růstu, které poukazují také na to, že se zodpovědnost za stav životního prostředí klade především na jednotlivce a že individuálním nakupováním nelze zachránit planetu. Příspěvek se zaměří na další pojetí udržitelného životního stylu nad rámec individuální zelené spotřeby. Jsou to na jedné straně snahy o soběstačnost, které se projevují v DIY (do-it-yourself, prosumer, co-production) praxi, ale také komunitní aktivity zdola, participace a naplňování ekologického občanství. V příspěvku bude představen probíhající sociologický výzkum inovací zdola (grassroots innovations) v podobě například komunitou podporovaného zemědělství, eko komunit, permakulturních projektů, zero waste hnutí apod. Vedle toho bude autorka prezentovat příklady ekologické DIY praxe projevující se v samozásobitelství biopotraviny, svépomocném stavění přírodních domů a domácí výrobě biokosmetiky či přírodních léčiv. Do-it-yourself praxe se realizuje jak na individuální tak i na kolektivní úrovni (např. společné pěstování v komunitních zahradách, společná výroba mýdla v

	komunitních centrech, společné stavění domů z hlíny a slámy). Výzkum je založen na kvalitativních sociologických metodách: zúčastněném pozorování, hloubkových rozhovorech a kvalitativní analýze médií. Autorka se zaměří na otázku, jaký má do-it-yourself praxe a komunitní participace vztah k byznysu a mainstreamu a nakolik mohou tyto inovativní „zelené niky“ ovlivnit širší společnost a prosadit změnu směrem k udržitelnosti.
13:45	Zahrada jako zdroj udržitelnosti: Případová studie o potravinovém samozásobitelství ve vesnicích Janova Ves a Kokořín
	Mgr. Zdeňka Smutná, PhDr. Jan Vávra, Ph.D., Mgr. Vladan Hruška, Ph.D.
	<i>Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích</i>
	V reakci na problémy spojené s globalizovanými potravinovými systémy sílí poptávka po lokálních potravinách a spolu s tím se v posledních desetiletích formuje koncept Alternativních potravinových sítí (APS). Přestože jsou APS všeobecně vnímány jako přínosné pro rozvoj venkova a udržitelnost v produkci i spotřebě potravin, výzkum tohoto konceptu je v následujících bodech nedostačující: Studie APS jsou zaměřené spíše na zemědělskou produkci potravin a aktéři mimo zemědělství jsou tak opomíjeni. Pokud se výzkum soustředí na potravinové samozásobitelství, pak se zabývá především zahradami v městském prostoru a případně spotřebiteli ve městech (jako např. v případě Farmářských trhů). A nakonec – stávající výzkum samozásobitelství na venkově má tendenci vnímat tuto činnost jako strategii přežití a dědictví komunistické éry. Případová studie z vesnic Janova Ves a Kokořín však poukazuje na fakt, že získávání potravin ze zahrad si zaslouží více pozornosti a nabízí nevyužitý potenciál pro zlepšení kvality života na venkově. Použitím kombinací metod dotazníku, polo-strukturovaných rozhovorů a terénního šetření byla pokryta celá výzkumná oblast. Získané informace vykreslující percepce obyvatel vybraných vesnic byly základem pro analýzu současného stavu, motivací a otázek budoucího rozvoje samozásobitelství. Na základě výsledků lze rozšířit diskurz o tomto tématu a odhalit vazby na všechny aspekty udržitelnosti – sociální, ekonomické i environmentální. Nakonec přináší tato studie diskutabilní závěr, a to sice že samozásobitelství je vnímáno jako koníček, alternativa vůči potravinám z maloobchodních řetězců a součást venkovské identity, ale i přesto je budoucnost této činnosti na venkově nejistá.
14:15	Příliš pečující rodiče jako riziko udržitelné spotřeby
	PhDr. Kateřina Jančaříková, Ph.D.
	<i>Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy</i>
	Matějček a Langmaier (1963) upozornili, jak velké škody může způsobit nedostatek péče, a zavedli pojem citová deprivace. Dnes nikdo nepochybuje o tom, že nedostatek péče dětem velmi škodí. Ale je třeba si uvědomit, že příliš velké množství péče může děti poškodit také. Jinými způsoby, ale se stejně fatálními následky. Právě až příliš velkou péčí dopřávají svým potomkům mnozí ze současných rodičů. Následně hovoříme např. o syndromu matky-stihačky (v angl. Helicopter mothers). V příspěvku budou stručně nastíněny příčiny a důsledky těchto projevů.

	Na modelovém příkladu "Odkládání učení dětí na nočník" budou prezentovány rizika tohoto jevu na jedince i společnost. V případě vyšší časové dotace, představím více příkladů, a to především Doodleyho syndrom, syndrom Růžové princezny (Jančaříková, 2016).
14:45	(Udržitelná) spotřeba v diskurzu vzdělávání: rizika, bariéry, a co s tím?
	RNDr. Jana Dlouhá, Ph.D. <i>Centrum pro otázky životního prostředí Univerzity Karlovy</i>
	Pro-environmentálně orientovaní jedinci různých oborů hledají způsoby, jak změnit sociální systém a ekonomické prostředí nebo ovlivnit spotřební chování jednotlivců tak, aby se nepříznivé dopady konzumního životního stylu co nejvíce omezily. V liberálně tržním prostředí však nenápadně působí mocné síly, jejichž úlohou je naopak roztáčet kola spotřeby na co nejvyšší obrátky. To je role marketingu, který se stal nejen předpokladem komerčního úspěchu, ale také vědou, která je schopna odhalit mechanismy vedoucí k maximalizaci spotřeby. Spolu se stále větší propracovaností behaviorálně založených teorií zde hraje roli především stoupající podrobnost a dostupnost dat o spotřebitelích, což umožňuje vytvářet reklamu cíleně, a doručovat ji tomu segmentu populace, který se o dané produkty potenciálně zajímá. Vývoj směřující k individualizaci reklamy a zvyšování její účinnosti akceleruje, spotřební systém se stává stále složitější, a přitom vzdělávací systémy opomíjí tuto naši každodennost, nebo ji zahlcují pravidly a informacemi. Reklama ovšem působí na emocionální složky osobnosti; necílí už na základní potřeby a nenabízí dobré možnosti, jak je nasytit, naopak hledá (skrytá) přání a vytváří potřeby nové. Příspěvek ukazuje, v čem spočívají bariéry pro racionální spotřební chování a proč může být (vzdělávací) působení na levou hemisféru mozku v tomto ohledu neúčinné. Klade tak otázku, jak vytvářet základy individuálního rozhodování, které by odolaly tlaku systému, který se pravděpodobně hned tak nezmění?
15:15	<i>Přestávka na kávu</i>
15:45	Panelová diskuse: za hranice akademické sféry
	Jan Krajhanzl (MUNI), Jaroslav Anděl (kurátor), Adam Gromnica (MPSV), Vojtěch Vosecký (INCIEN), Michaela Linda Thomas (Butterflies & Hurricanes design)